

NHỮNG CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI GIÁO DỤC VIỆT NAM KHI GIA NHẬP WTO

🌸 **Biên Văn Minh**

Sự kiện nước ta gia nhập WTO chứng tỏ sự thừa nhận của cộng đồng quốc tế đối với những thay đổi tích cực, to lớn và toàn diện trong thực hiện đường lối đổi mới của Đảng ta. Sự kiện này có ý nghĩa sâu sắc về chính trị, kinh tế, xã hội; khẳng định vị thế của đất nước ta trên thế giới; thể hiện rõ ý chí của toàn Đảng, toàn dân ta quyết tâm xây dựng một quốc gia độc lập tự chủ, ổn định về chính trị, đồng thuận về xã hội, sẵn sàng thực hiện các cam kết chung với cộng đồng quốc tế. Riêng đối với lĩnh vực giáo dục, sự kiện này cũng có những tác động thuận - nghịch to lớn đòi hỏi chúng ta phải có những giải pháp hành động kịp thời và hiệu quả.

Trong thời đại hiện nay, thời đại mà xã hội loài người đang trong thời kỳ quá độ từ nền kinh tế công nghiệp sang nền kinh tế tri thức, “giáo dục là con chủ bài để đưa nhân loại tiến lên”, và giáo dục đại học ngày càng có tính chất phổ quát, vai trò của Trường Đại học trong xã hội hiện đại ngày càng cao. Trong bối cảnh đó, một thầy giáo đứng trên bục giảng đại học không thể thiếu những hiểu biết, những cơ hội và thách thức đối với giáo dục nước ta khi gia nhập WTO.

1. Các cam kết của Việt Nam với WTO về dịch vụ giáo dục

Khi gia nhập WTO, Việt Nam đã cam kết với các thành viên trong lĩnh vực giáo dục như:

1. Đối với giáo dục phổ thông
Cơ sở: Chính phủ Việt Nam chỉ cam kết về dịch vụ giáo dục được thực hiện dưới hình thức tiêu thụ dịch vụ giáo dục ở nước ngoài.

2. Đối với giáo dục bậc cao, giáo dục cho người lớn và các dịch vụ giáo dục khác: Chính phủ ta mới chỉ cam kết về dịch vụ giáo dục ở các bậc học này được thực hiện dưới hình thức tiêu thụ dịch vụ giáo dục ở nước ngoài và thành lập chi nhánh cung ứng dịch vụ giáo dục ở các nước thành viên.

2. Những cơ hội đặt ra đối với giáo dục khi gia nhập WTO

Niềm vui không giấu nổi của Phó Thủ tướng Phạm Gia Khiêm và Bộ Trưởng Trương Đình Tuyển trong thời khắc VN được chính thức đưa vào danh sách 150 nước thành viên WTO.

Việc Việt Nam gia nhập WTO là bắt buộc, không thể nào đứng ngoài sân chơi của 150 nền kinh tế thế giới. Riêng đối với lĩnh vực giáo dục, đang được đặt ra những cơ hội lớn:

Thứ nhất, tăng cơ hội học tập đối với người dân: Hiện nay, quy mô đào tạo đại học ở nước ta chỉ mới đáp ứng 15-25% nhu cầu được học tiếp của học sinh tốt nghiệp phổ thông. Việc các nước cung ứng dịch vụ giáo dục cho học sinh Việt Nam ngay tại Việt Nam hay tại các nước đó là điều kiện thuận lợi để chúng ta mở rộng cơ hội cho học sinh được học đại học và tiếp thu các trình độ khác.

Thứ hai, chất lượng giáo dục sẽ được nâng lên: Hội nhập WTO, các trường nước ngoài sẽ vào và cạnh tranh với các trường của chúng ta trong việc thu hút người học, và do đó làm xuất hiện động lực cạnh tranh lẫn nhau về mặt điều kiện học tập và chất lượng giáo dục mà hệ quả cuối cùng là đẩy chất lượng giáo dục lên.

Thứ ba, tăng cơ hội tìm kiếm việc làm: Theo GATS (tên viết tắt của *Hiệp định chung về thuế quan và thương mại*), các nước thành viên có thể thành lập trường hoặc các chi nhánh cung ứng dịch vụ giáo dục ở các nước thành viên. Để thực hiện điều này, các nước sẽ cử chuyên gia của mình đến các nước thành viên nơi mở trường để tổ chức và thực hiện giảng dạy. Tuy nhiên, số lượng chuyên gia này không nhiều và chỉ đảm nhận các vị trí chủ yếu. Các vị trí còn lại sẽ được các nước đó tuyển dụng các chuyên gia của nước sở tại. Đối với Việt Nam, trong khi việc làm chưa đáp ứng nhu cầu thì việc các nước thành viên WTO mở trường tại Việt Nam là một cơ hội để các chuyên gia và nhân viên có năng lực của chúng ta có cơ hội làm việc trong môi trường quốc tế.

3. Những thách thức đặt ra đối với giáo dục khi gia nhập WTO

Có thể nói, việc nước ta tham gia ngày càng đầy đủ, tích cực và chủ động vào quá trình toàn cầu hóa và hội nhập kinh tế quốc tế thì cơ hội thuận lợi vẫn là cơ bản. Tuy nhiên, giáo dục nước ta cũng sẽ đối diện với những thách thức lớn:

Thứ nhất, thách thức trong việc thực hiện mục tiêu giáo dục

Nguyên nhân chính là do sức ép của các nhà cung ứng giáo dục xuyên quốc gia, sự thâm nhập của giáo dục nước ngoài. Cách giải quyết là phải kiên định giữ vững chủ quyền quốc gia về giáo dục.

Thứ hai, thách thức trong việc bảo đảm công bằng xã hội trong giáo dục

Nguyên nhân: logic thương mại trong cung ứng giáo dục sẽ làm gia tăng sự phân tầng xã hội trong cơ hội tiếp cận giáo dục, đặc biệt là giáo dục có chất lượng.

Nguyên tắc giải quyết: Nhà nước phải giữ vai trò chủ đạo trong cung ứng giáo dục, bảo đảm giáo dục về cơ bản vẫn là sự nghiệp công ích.

Thứ ba, thách thức trong việc bảo đảm chất lượng giáo dục

Nguyên nhân: vì mục đích lợi nhuận các nhà cung ứng giáo dục có thể biến nhà trường thành “xưởng văn bằng” (diploma mill).

Nguyên tắc giải quyết: tăng cường công tác kiểm định chất lượng và thanh tra chuyên môn.

Thứ tư, thách thức về năng lực cạnh tranh trong giáo dục

Nguyên nhân: xuất phát điểm của giáo dục Việt Nam còn thấp, môi trường giáo dục vĩ mô còn nhiều yếu kém.

Nguyên tắc giải quyết: củng cố hệ thống giáo dục quốc dân và hoàn thiện môi trường giáo dục vĩ mô theo hướng tăng cường hệ thống thông tin quản lý giáo dục (EMIS).

Thứ năm, thách thức trong việc tuân theo một số quy tắc cơ bản của GATS

Nguyên nhân: các quy tắc tối huệ quốc, quy tắc đối xử quốc gia và quy tắc tuân tự tự do hoá về thực chất là các quy tắc bất bình đẳng trong cuộc chơi trên cùng một sân chơi.

Nguyên tắc giải quyết: chuẩn bị tốt đến đâu mở cửa đến đó.

Thứ sáu, thách thức trước nguy cơ tụt hậu xa hơn về giáo dục

Nguyên nhân: do không khắc phục được những thách thức nêu trên và những rủi ro trong quá trình hội nhập (nạn chảy máu chất xám...).

Nguyên tắc giải quyết: xây dựng đội sách phù hợp và nâng cao năng lực quản lý.

Kết luận: Việc tham gia WTO tự nó không làm cho giáo dục của một nước tốt lên hay xấu đi mà nó chỉ mở ra các cơ hội mới và thách thức mới.

Vấn đề đặt ra đối với giáo dục nước ta là, cần xác định điểm mạnh và điểm yếu của ngành giáo dục để có chính sách và biện pháp phù hợp nhằm khai thác cơ hội, vượt qua thách thức, tăng cường lợi ích và giảm thiểu rủi ro.

Tài liệu tham khảo

1. Tài liệu bồi dưỡng cán bộ công đoàn giáo dục Việt Nam tháng 12/2009.
2. <http://vietbao.vn/Kinh-te/VN-gia-nhap-WTO>.